

Det nordiske språksamarbeidet i 2005

Av Torbjørg Breivik

Språk i Norden

Dette nummeret av Språk i Norden har ny størrelse og ny grafisk utforming, og er resultatet av at Nettverket for språknemndene søkte og fikk midler til denne omleggingen fra Nordens språkråd. Redaksjonen håper leserne blir fornøyde og mottar gjerne innspill og kommentarer til innholdet og utformingen. Deler av innholdet i Språk i Norden vil fra nå av bli publisert på nettet, men de bibliografiske oversiktene vil fortsatt være å finne bare i den trykte utgaven.

Nordiske forskningsprosjekt

To store nordiske forskningsprosjekt ble avsluttet i 2005: Moderne importord i språka i Norden, gjerne omtalt som Importordprosjektet, og Internordisk språkforståelse i en tid med økt internasjonalisering, omtalt som INS-prosjektet. Importordprosjektet ble initiert og finansiert av Nordisk språkråd, med tilleggsfinansiering fra mange kilder. INS-prosjektet ble finansiert av Nordisk kulturfond som gav Nordisk språkråd oppdraget med å gjennomføre det. I 2005 har prosjektet vært administrert av Språkrådet i Norge. I begge prosjektene har styrene bestått av personer med tilknytning til språknemndene, og språknemndene er med rette stolte over at prosjektene nå er ferdige og at begge har frambrat resultater som har vakt interesse langt utover forskningsmiljøene. Diskusjonene har gått om hva som påvirker språk, hvordan man skal håndtere internasjonaliseringen og hvilke holdninger vi som språknemnder skal ha til endringene.

2005 ble innledet med en stor, todagers konferanse på Schæffergården i Danmark, der hovedresultatene fra begge prosjektene ble presentert for et bredt publikum. Konferansen var et samarbeid mellom prosjektene, Språkrådet i Norge, Nordisk kulturfond og Fondet for dansk-norsk samarbeid, ansvarlig for programmet var Mats Jönsson og Torbjørg Breivik, og Språkrådet sto for den praktiske gjennomføringen. Konferansen er for øvrig gitt bred omtale i Språk i Norden 2004. Resultatene fra begge prosjektene

ble presentert i omfattende artikler i Språk i Norden 2004 av henholdsvis Helge Sandøy (Importordprosjektet) og Katarina Lundin Åkesson (INS-prosjektet).

Begge prosjektene har resultert i rapporter som nå er tilgjengelige. Fra Importordprosjektet er til nå tre rapporter ferdig trykket og seks-sju er på veg til trykken. Flere master- og doktorgradsstudenter har deltatt i prosjektet og skrevet sine eksamensarbeider på bakgrunn av problemstillinger fra prosjektet.

INS-prosjektet testet språkforståelsen hos ungdom i videregående skole (18–25 år) gjennom lytte- og lesetester. I tillegg fikk ungdommene rapportere om egen oppfatning av språkforståelsen på et spørreskjema. Forståelsen av engelsk ble også testet i prosjektet og sammenholdt med en holdningsundersøkelse. En del av foreldrene til ungdommene ble også testet på forståelse av nabospråk og engelsk. Rapporten som presenterer resultatene, er tilgjengelig fra Nordisk ministerråd. Prosjektet har vakt stor interesse i hele Norden, og prosjektlederne har presentert resultatene i alle de nordiske landene. I Norge har resultatene fra undersøkelsen påvirket de nye læreplanene for grunnskolen ved at det på ungdomstrinnet nå er tatt med at det skal gis undervisning i svensk og dansk.

Styret i INS-prosjektet har avsluttet sitt arbeid med å overlevere en del problemstillinger til oppdragsgiver angående emner som kan arbeides videre med, og som ikke ble belyst i prosjektet slik det ble gjennomført.

Nettverket for språknemndene

Nettverksmøtet i København 1. februar hadde første utkast til den nordiske språkkonvensjonen til diskusjon og ga innspill til Nordens språkråds videre diskusjon om utforming av den. Samarbeidet språknemndene imellom var et naturlig tema. Det første året med nettverksmøter var omme, og det var tid for refleksjon rundt måten møtene har fungert på og hvordan de bør fungere.

Det andre nettverksmøtet ble avholdt i Bergen i september i tilknytning til det nordiske språkmøtet. En ny utgave av den nordiske språkdeklarasjonen ble gjennomgått og diskutert, dessuten samarbeidet mellom språknemndene, rapport fra konferansen om språkkontrollverktøy (se nedenfor), og det ble gitt en orientering om vismannsrapporten som skal skrives. En del av tida gikk også med til å diskutere utviklingsprosjekt som felles strategi for språkteknologi, Språk i Norden, gode nettsider og nordisk språkportal.

Fast post på nettverksmøtene om høsten er en rapporteringsrunde der hver språk-nemnd forteller om hva som har skjedd siden forrige nettverksmøte. Den islandske mål-nemnden hadde nettopp fått melding om at den fra og med 2006 skal omdannes, at sekretariatet skal legges ned og inngå i et stort institutt sammen med andre organisasjoner. Norsk språkråd skal omorganiseres, og byttet i mai 2005 navn til Språkrådet. En strategigruppe arbeider med en plan for en ny nasjonal språkpolitikk, og hovedtrekkene i den ble presentert på språkmøtet som fulgte etter nettverksmøtet. Språkrådet er tillagt en ny tjeneste med et spesielt ansvar for språket i staten, og man regner med å kunne tilsette den første personen i løpet av året. I Sverigefinska språknämnden har man satt i gang arbeidet med et handlingsprogram for finsk språk og kultur i Sverige med økonomisk støtte fra Nordpluss språk. Dansk Sprognævn har sammen med Det Danske Sprog- og Litteraturselskab fått en ekstra bevilgning på 12 mill. DKK over fire år. Seinere har man fått melding om at bevilgningen er permanent. Det er videre bestemt at det opprettes en stilling som direktør for Dansk Sprognævn. Svenska språknämnden kunne meddele at alle større prosjekt som har pågått over flere år, nå er sluttførte i og med utgivelsen av *Språkriktighetsboken*. Nemnden venter på at regjeringen skal legge fram proposisjonen der nemndens framtid blir omtalt og avgjort.

Sluttkonferanse for INS-prosjektet

I januar 2006 var det en avsluttende, vitenskapelig rettet konferanse for INS-prosjektet der man satte søkelyset på og diskuterte om det er mulig å måle språkforståelse, og hva man egentlig måler med de ulike metodene.

Språkteknologi

Nordens språkråd finansierte en arbeidskonferanse om språkkontrollverktøy som ble holdt i Pargas, Finland i april. En liten arbeidsgruppe fra språknemndene sto for programmet. Konferansen satte søkelyset på mulighetene for samarbeid mellom språknemndene, forskningen og språkindustrien. Deltakerne var spesielt inviterte, antallet deltakere var begrenset. Resultatet var aktiv deltakelse fra alle, og konferansen ble oppsummert med at dette var nyttig, og at det var behov for møtesteder som dette der man kunne gå dypt inn i en avgrenset problemstilling. Det ble vedtatt å søke om penger til å opprette et nettverk og til å arrangere en tilsvarende konferanse årlig i tre år framover. Det er utarbeidet en rapport fra konferansen som ligger på www.nordisk-sprakrad.no. Språknemndene oppnevnte på nettverksmøtet i Bergen en arbeidsgruppe for å ta dette initiativet videre og for å utvikle en felles strategi for språkteknologi for språknemndene i Norden (se også Domeij & Breivik).

Det 52. nordiske språkmøtet

Språkrådet, Norge, arrangerte det nordiske språkmøtet i Bergen 9.–10. september. Temaet var språkpolitikk. Innleggene gav en god oversikt over status for det språkpolitiske arbeidet i de deltakende landene, og nytt av året var at en filosof var invitert til å kommentere innleggene. Dette fungerte etter hensikten: diskusjonen gikk livlig om hva språkpolitikk er, hva det kan være, hvilke ståsted som kan være nyttige å betrakte språkpolitikken fra. De fleste innledningene fra møtet er omarbeidet til artikler publisert i starten på dette nummeret.

Etter språkmøtet ble deltakerne inviterte til å delta på en utflukt der Bergen og Vestlandet viste seg fra sin beste side med sol og bra temperatur.

Nettsider for nettverket

Nettsidene med informasjon om det nordiske språksamarbeidet har vært vedlikeholdt i året som har gått. Der er lenker til språknemndene, informasjon om (og lenker til noen) prosjekter og relevante aktiviteter. Det er planen at nettsidene skal legges om og innholdet gjennomgås og oppdateres grundig, men det har det foreløpig ikke vært tid til. Nettsidene vedlikeholdes av Språkrådet, Norge, og koordineres med sekretariatet for Nordens språkråd bl.a. med henvisninger til og fra Ministerrådets sider om språksamarbeidet. Nettadressen er www.nordisk-sprakrad.no. Nordisk ministerråds nettsted: www.norden.org.

Nordiske sekretærer i språknemndene

Følgende personer fungerte i 2005 som nordiske sekretærer i de respektive språknemndene: Vibeke Sandersen (Dansk Sprognævn), Eivor Sommardahl (Forskningscentralen för de inhemska språken), Kári Kaaber (Íslensk málnefnd, suppleant for Ari Páll Kristinsson), Torbjørg Breivik (Språkrådet, Norge), Birgitta Lindgren (Svenska språknämnden).

Nordisk forening for leksikografi

Nordisk forening for leksikografi, NFL, gir ut årsskriftet *LexicoNordica* (fra 1994), og foreningen har egne nettsider med mer informasjon: www.nordisk-sprakrad.no/nfl/.

I februar holdt foreningen et symposium på Schæffergården (København) om elektroniske ordbøker i Norden. Innleggene ga et bredt sveip over et mangfoldig og komplisert, men ytterst viktig fagfelt. Temaet er ikke bare relevant for utviklingen av konkrete ordbøker. Det er også et naturlig utgangspunkt for mulige omvurderinger av tradi-

sjonelle leksikografiske teorier, som hittil har vært basert på trykte ordbøkers forutsetninger. Den generelle diskusjonen som avsluttet symposiet, munnet ut i enighet om å utvikle nordiske standarder for harmonisering av e-ordbøker og leksikografisk metaspråk på feltet. Foredragene er trykket i *LexicoNordica 12*, og et resymé av symposiet i det internasjonale årsskriftet *Lexicographica 2005*.

Den 8. nordiske konferansen i leksikografi ble holdt i Sønderborg på Jylland i mai. Den ble arrangert av foreningen i samarbeid med Språkrådet og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Konferansen samlet ca. 100 leksikografer, forlagsfolk og andre interesserte fra de nordiske landene. Det var hele 36 foredrag med avsatt tid til diskusjon. Det var stor bredde i innleggene, og dette resulterte i et interessant tverrsnitt av aktiviteten innen nordisk leksikografi. I løpet av konferansen ble det holdt generalforsamling i foreningen.

LexicoNordica 12 (2005) ble et fyldig årsskrift på over 360 sider. I tillegg til fagartiklene inneholder skriftet trykte prosjektrapporter og meddelelser fra foreningen. Videre blir det lagt vekt på anmeldelser og korte omtaler av nye ordbøker